



การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการ



อนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย

: ศึกษากรณีระยะเวลาและค่าใช้จ่ายใน

การดำเนินคดี*

SMALL CLAIMS ARBITRATION: A STUDY ON TIME

AND EXPENSES OF THE PROCEEDING

จารุณี มณีรัตน์

Jarunee Maneerat

บทคัดย่อ

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ เป็นทางเลือกหนึ่งที่คู่กรณีมักเลือกใช้ในการระงับข้อพิพาท ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่หลายสถาบัน อาทิเช่น สถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรมและสถาบันของสภาหอการค้าไทย เป็นต้น โดยสถาบันที่ให้บริการการอนุญาโตตุลาการทุกแห่ง มีหลักการสำคัญของการอนุญาโตตุลาการที่เหมือนกัน คือ ความรวดเร็ว ประหยัดและให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีพิพาท แต่เนื่องจากในปัจจุบันรูปแบบของข้อพิพาทมีหลายลักษณะ หากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย การจะนำข้อบังคับทั่วไปของสถาบันมาใช้กับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย จะทำให้การอนุญาโตตุลาการไม่สามารถตอบสนองต่อหลักการดังกล่าวได้ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงแนวทางในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการที่

* บทความนี้เรียบเรียงมาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง, “การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย: ศึกษากรณีระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี,” ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ, 2555.

เกี่ยวกับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการและแนวปฏิบัติในการดำเนินกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการต่อไป

บทความนี้แสดงว่าข้อบังคับเกี่ยวกับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยในกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการต่างประเทศพบว่า การนำข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีทั่วไปมาปรับใช้กับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูงเกินกว่าส่วนที่จะได้รับตามข้อเรียกร้อง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สถาบันอนุญาโตตุลาการต่างประเทศจึงได้ออกข้อบังคับอนุญาโตตุลาการที่ใช้กับข้อพิพาทที่มีลักษณะเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่กรณีพิพาทและส่งเสริมให้การอนุญาโตตุลาการโดยสถาบันได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

บทความนี้จึงได้มีการเสนอแนะให้สถาบันผู้ให้บริการการอนุญาโตตุลาการ ออกข้อบังคับอนุญาโตตุลาการที่นำมาใช้กับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเป็นการเฉพาะ เพื่อตอบสนองต่อหลักการของการอนุญาโตตุลาการในสองเรื่องด้วยกัน คือ ประการแรกระยะเวลา กำหนดให้อนุญาโตตุลาการ 1 คน เป็นผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเน้นการใช้พยานเอกสารและกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการเห็นสมควรสามารถขยายระยะเวลาดังกล่าวได้ แต่รวมระยะเวลาแล้วจะต้องไม่เกินที่ข้อบังคับกำหนดไว้ ประการที่สองค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการต้องเหมาะสมกับจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้อง โดยกำหนดค่าป่วงการอนุญาโตตุลาการในอัตราคงที่ และเมื่อการอนุญาโตตุลาการมีขั้นตอนที่กระชับ จะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการในส่วนที่ไม่จำเป็น

ABSTRACT

Settlements of disputes through institutional arbitration are often chosen by the disputing parties, at present there are several institutes for examples the TAI of the office of the judiciary and the arbitration institute of the Thai Chamber of Commerce. Practically every institute dose apply similar certain major principle namely speediness, low cost and yielding fairness to the disputing parties. However the nature of disputes tends to vary, should the case involve a small sum, to apply the general rules of the institute to it may not help reaching those principles. This article emphasizes the ways to handle small claim arbitration to broaden the vision and practice of small claim arbitration.

This article deals with small claim arbitration of other countries and it reveals that the application of general rules to small claims tends to cause tardiness and disproportionate high cost. To resolve these problems, foreign arbitration institutes create special rules for small

claims in particular. This is done in order to protect the benefit of the disputants and to promote institutional arbitration to gain popularity.

This article sheds light for the arbitration institute to issue new rules for small claim to accommodate the two major principle of arbitration namely to be time efficient by requiring sole arbitrator to handle the proceeding, emphasizing the reliance on documents and providing specific time limit for each step under a cap for the total time to be used for the proceeding and to be cost efficient by requiring that the cost must corresponding with claimed amount through the fixed arbitrator fee. In sum, once the proceeding is concise and precise the size of the cost is under control and the unnecessary expenses would be a matter of the past.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างสูงประเทศหนึ่ง ส่งผลให้มีการเติบโตอย่างรวดเร็วทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ¹

เพื่อตอบสนองต่อการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจและการแข่งขันทางการค้าที่นับวันจะมีเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจึงต้องมีการพัฒนาให้พร้อมในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะกฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของนักธุรกิจและผู้ที่ต้องการเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการค้า การลงทุน การอุตสาหกรรมทั้งในและระหว่างประเทศ ยิ่งมีนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการประกอบธุรกิจมากขึ้น ทำให้มีโอกาสที่จะเกิดข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญามากขึ้นตามลำดับ สิ่งที่สำคัญในการเฝ้าระวังต่อการเจริญเติบโตนี้ คือ การระงับข้อพิพาทที่รวดเร็ว ประหยัด และให้ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทุกฝ่าย โดยวิธีการระงับข้อพิพาทมีหลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การเจรจาต่อรอง (Negotiation) วิธีการนี้ถือเป็นวิธีการพื้นฐานที่สุด เมื่อเกิดความไม่เข้าใจหรือข้อขัดแย้งระหว่างกัน สามารถทำได้โดยง่ายที่สุด ไม่ต้องมีพิธีรีตองอะไรมากมาย สามารถทำที่ไหนและเมื่อใดก็ได้ที่คู่กรณีสะดวก ผู้ที่เกี่ยวข้องในการระงับข้อพิพาทก็ไม่ต้องการใครเป็นพิเศษ ขอเพียงแต่มีคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมพูดคุยกันก็เพียงพอแล้ว

¹ วิชัย อริยะนนทกะ, “การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศ,” รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ 2 (2540), 305.

2. การไกล่เกลี่ย (Mediation) เป็นวิธีการที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าการเจรจาต่อรองธรรมดา เนื่องจากในวิธีนี้ นอกจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว ยังมีบุคคลที่ 3 ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลาง ซึ่งมักเรียกว่า ผู้ไกล่เกลี่ย เข้าร่วมในกระบวนการด้วย

3. การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) กระบวนการพิจารณาเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างคู่พิพาท ซึ่งอาจมีมากกว่าสองฝ่าย ด้วยการส่งข้อพิพาทไปให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่ได้รับการแต่งตั้ง เพื่อให้เป็นผู้วินิจฉัยและชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งเรียกว่า อนุญาโตตุลาการ (Arbitrator) โดยอนุญาโตตุลาการได้รับความคุ้มครองไม่ให้ต้องถูกฟ้องร้องในการทำหน้าที่ผู้ชี้ขาด เพราะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจ จึงมีสถานะคล้ายผู้พิพากษา ในทำนองเดียวกันอนุญาโตตุลาการอาจถูกคัดค้าน เพราะไม่เป็นกลางหรือมีอคติ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นผูกมัดคู่กรณีเสมือนหนึ่ง คำพิพากษาของศาล ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดนั้นต้องทำตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายของประเทศนั้นๆ ด้วยการอนุญาโตตุลาการ และกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ (lex arbitri) และข้อบังคับ (Rule) ที่คู่กรณีตกลงไว้ล่วงหน้า หรือที่อนุญาโตตุลาการเลือกใช้ เมื่อคู่กรณีไม่ได้ตกลงหรือกำหนดเสริมขึ้นจากกฎหมายและข้อบังคับ

4. การฟ้องคดีต่อศาล (Judicial Process) เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่คู่กรณีฝ่ายที่ถูกโต้แย้งสิทธินำข้อพิพาทของตนไปฟ้องคดีต่อศาล โดยมีพยานหลักฐานสนับสนุนและคู่กรณีฝ่ายที่ถูกกล่าวหามีโอกาสต่อสู้คดีโดยมีพยานหลักฐานสนับสนุนแก้ข้อกล่าวหาของตนเช่นกัน ซึ่งศาลจะเป็นผู้ทำการพิจารณาพยานหลักฐานโดยปฏิบัติตามวิธีการต่างๆ ซึ่งเรียกว่าวิธีพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความและพิพากษาคดีนั้น

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการถือเป็นการระงับข้อพิพาทอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเกิดจากความสมัครใจในการทำสัญญาระหว่างคู่กรณีพิพาท โดยการอนุญาโตตุลาการถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาความยุ่งยาก ลดค่าใช้จ่ายในการพิจารณาคดีและให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณี การอนุญาโตตุลาการจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อคู่กรณีพิพาทได้ทำการตกลงกันไว้ด้วยความสมัครใจ หากคู่กรณีพิพาทไม่ได้ตกลงกันให้มีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ แม้จะมีการดำเนินการอนุญาโตตุลาการจนเสร็จสิ้นและมีการทำคำชี้ขาด คำชี้ขาดที่ได้ก็ไม่สามารถบังคับได้ โดยการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้ไม่จำกัดเฉพาะทางด้านธุรกิจเท่านั้น การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้ยังถูกนำไปใช้กับการระงับข้อพิพาททางแพ่งอื่นๆ จนได้รับความเชื่อถือและ ใช้ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายอนุญาโตตุลาการ 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 มาตรา 210-220 และ 222 ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการในศาล และพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการนอกศาล โดยกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ใช้กับการระงับข้อพิพาททางแพ่งทุกชนิดโดยการอนุญาโตตุลาการซึ่งรวมทั้งข้อพิพาททางธุรกิจต่าง ๆ ทั้งการค้าและการลงทุนที่ดำเนินการในประเทศไทย

ในทางปฏิบัติ วิธีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการนั้นแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ

1. การอนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีดำเนินการเองหรือเฉพาะกิจ (ad hoc arbitration) คู่กรณีพิพาทที่ประสงค์จะระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการระงับข้อพิพาทตามวิธีการดังกล่าวด้วยตนเอง โดยตั้งอนุญาโตตุลาการและกำหนดรายละเอียดของวิธีพิจารณาต่าง ๆ และให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทของตน โดยไม่ใช้บริการ การอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการใดๆก็ได้

2. การอนุญาโตตุลาการที่ดำเนินการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ (institutional arbitration) คู่กรณีพิพาทซึ่งประสงค์จะระงับข้อพิพาทของตนโดยการอนุญาโตตุลาการอาจตกลงกันให้ใช้บริการอนุญาโตตุลาการของสถาบันใดสถาบันหนึ่งที่ให้บริกรดังกล่าวไว้ สถาบันดังกล่าวนี้อาจอยู่ในรูปแบบของสถาบันที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการการอนุญาโตตุลาการโดยเฉพาะ ซึ่งอาจเป็นสมาคมหรือสำนักงานอนุญาโตตุลาการของประเทศต่าง ๆ ในประเทศไทยสถาบันผู้ให้บริการการอนุญาโตตุลาการ เช่น สถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ในกรณีที่คู่กรณีเลือกใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการจะมีความสะดวกสบายมากกว่าการดำเนินการอนุญาโตตุลาการกันเอง เพราะสถาบันอนุญาโตตุลาการทุกแห่งจะมีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Rule) ของตนเอง โดยข้อบังคับของสถาบันต่างๆ จะกำหนดไว้ค่อนข้างละเอียด เช่น การแต่งตั้งและคัดค้านอนุญาโตตุลาการ กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ การทำคำชี้ขาด ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าปฎิการอนุญาโตตุลาการของสถาบัน และสถาบันจะอำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ อันทำให้คู่กรณีไม่ต้องดำเนินการเอง²

ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จึงเป็นเสมือนมาตรฐานขั้นต่ำในกรณีที่คู่สัญญามีได้กำหนดวิธีพิจารณาไว้เป็นพิเศษ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานด้านอนุญาโตตุลาการหลายแห่งหากแต่สถาบันทุกแห่ง จะมีหลักการสำคัญของการอนุญาโตตุลาการที่เหมือนกัน คือ ความรวดเร็ว ประหยัดและให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีพิพาท³ เพื่อให้วิธีการอนุญาโตตุลาการเป็นที่ยอมรับของคู่กรณีพิพาท

จากหลักการสำคัญของการอนุญาโตตุลาการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าข้อบังคับทั่วไปของสถาบันผู้ให้บริการอนุญาโตตุลาการอาจไม่เหมาะสมกับลักษณะของข้อพิพาทที่นำมาระงับโดย

²เสาวนีย์ อัสวโรจน์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 49.

³มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต, “อนุญาโตตุลาการสำหรับคดีมโนสาเร่ (Small Claims),” วารสารอนุญาโตตุลาการ 1(กรกฎาคม 2549): 57.

วิธีการอนุญาตตุลาการทุกประเภท เนื่องจากลักษณะของข้อพิพาทมีความแตกต่างกัน ทุนทรัพย์หรือข้อเรียกร้องจึงมีลักษณะที่หลากหลาย เช่น ข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์สูง ข้อพิพาทที่มีหลายประเด็นซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมพยานหลักฐาน รวมถึงข้อพิพาทที่เป็นคดีที่มี ทุนทรัพย์เล็กน้อย เมื่อข้อพิพาทมีลักษณะที่ต่างกัน การระงับข้อพิพาทควรที่จะเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อพิพาท หากข้อเรียกร้องมีทุนทรัพย์เล็กน้อย การที่จะระงับข้อพิพาทตามข้อบังคับทั่วไปบางครั้งจะทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการระงับข้อพิพาทเป็นเวลานานและเสียค่าใช้จ่ายเกินกว่าส่วนที่จะได้รับตามข้อเรียกร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อบังคับของสำนักงาน ศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาตตุลาการ แม้กระบวนการอนุญาตตุลาการจะเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งไทยและต่างประเทศ แต่ปัญหาและอุปสรรคที่มีความสำคัญในกระบวนการอนุญาตตุลาการ คือ ความล่าช้าและค่าใช้จ่ายในกระบวนการอนุญาตตุลาการโดยไม่สามารถตอบสนองหลักการของการอนุญาตตุลาการในเรื่องของความรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

ดังนั้นเพื่อความเข้าใจในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการในเบื้องต้นผู้เขียนขออธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการอนุญาตตุลาการ

1. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาในการอนุญาตตุลาการ

การอนุญาตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาทที่สิ้นสุดค่อนข้างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีวิธีพิจารณาที่ไม่เคร่งครัดและไม่มีขั้นตอนยุ่งยากแต่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเสนอพยานหลักฐานของตนต่ออนุญาตตุลาการได้อย่างเท่าเทียมกัน

อนุญาตตุลาการย่อมเป็นผู้เชี่ยวชาญในปัญหาที่พิพาทหากคู่กรณีเลือกบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในปัญหาที่พิพาทเป็นอนุญาตตุลาการ ซึ่งทำให้การพิจารณาเรื่องที่พิพาททำได้รวดเร็ว

เมื่ออนุญาตตุลาการพิจารณาข้อพิพาทเสร็จสิ้นก็ต้องทำคำชี้ขาด ซึ่งทำให้การระงับข้อพิพาทสิ้นสุดลงทันที โดยคู่กรณีต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น โดยไม่มีการอุทธรณ์ต่อไป แต่ถ้าคู่กรณีที่แพ้ไม่ยอมปฏิบัติตาม คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถขอให้องค์กรของรัฐ เช่น ศาลบังคับตามคำชี้ขาดได้ถ้าคำชี้ขาดนั้นถูกต้องสมบูรณ์ และจะต้องดำเนินการให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ ซึ่งต้องใช้เวลามากขึ้นในการระงับข้อพิพาท แต่ก็มักใช้เวลาน้อยกว่า การฟ้องคดีต่อศาล เพราะศาลในทุกประเทศมีวิธีพิจารณาคดีที่ค่อนข้างกินเวลานาน มีขั้นตอนมาก ตลอดจนมีการอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาได้อย่างเกือบไม่มีข้อจำกัดเว้นแต่ใน การอนุญาตตุลาการ ที่ต้องมีการบังคับคำชี้ขาดโดยศาลและมีการอุทธรณ์ต่อไปแต่ก็มีข้อจำกัดในการอุทธรณ์ในเรื่องดังกล่าวอยู่มาก⁴

⁴ เสาวนีย์ อัครโรจน์, เรื่องเดิม, หน้า 11.

โดยที่ความรวดเร็วในการระงับข้อพิพาท เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการระงับข้อพิพาทในทางการค้า กฎหมายและกฎว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการในระยะหลัง จึงมีการเน้นหลักความสิ้นสุดของกระบวนการ (Finality) จึงได้มีการตัดเหตุที่จะอุทธรณ์ต่อศาลลงและศาลเข้ามาเกี่ยวข้องเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อช่วยให้กระบวนการพิจารณาทำไปได้เร็วขึ้น เช่น การเรียกพยานหรือช่วยให้ผลของคดีมีผล เช่น การใช้วิธีการชั่วคราวระหว่างพิจารณา

ในบางกรณีกระบวนการอนุญาโตตุลาการอาจจะเร็วกว่ากระบวนการในศาลมากเพราะไม่ต้องมีการนั่งพิจารณาคำเบิกความเลย คือ อาศัยการพิจารณาจากเอกสารที่คู่ความส่งเพียงอย่างเดียว⁵

1. ระยะเวลาก่อนเริ่มกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ตามปกติเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นคู่กรณีมีสิทธิฟ้องคดีหรือระงับข้อพิพาทโดยทางอื่น ๆ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเรียกว่าอายุความ เช่น เรื่องซื้อขายมีกฎหมายกำหนดอายุความไว้ 2 ปีตามมาตรา 193/34 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม คู่กรณีอาจกำหนดให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในกำหนดเวลาที่สั้นกว่าอายุความตามกฎหมายก็ได้ เช่น ระบุในสัญญาว่าให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในกำหนดเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่ข้อพิพาทเกิดขึ้นก็ได้

ถ้าสัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดระยะเวลาที่ให้คู่กรณีต้องเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ และหากคู่กรณีไม่เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้ว คู่กรณีก็ไม่มีสิทธิดำเนินการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการหรือดำเนินการใดๆ ทางกระบวนการอนุญาโตตุลาการอีกต่อไป เพราะเป็นการสละสิทธิในการอนุญาโตตุลาการแล้ว แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิคู่กรณีที่จะฟ้องคดีต่อศาล ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

การที่ไม่มีบทบัญญัติให้ศาลช่วยขยายกำหนดระยะเวลาในการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการอาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้ศาลเข้าไปมีบทบาทในการอนุญาโตตุลาการมากนัก แต่ประสงค์จะให้การอนุญาโตตุลาการเป็นเรื่องระหว่างคู่กรณีให้มากที่สุด โดยศาลในฐานะองค์กรของรัฐจะเข้าไปเกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ดังนั้น ในปัจจุบันหากคู่กรณีไม่ดำเนินการอนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ทำการอนุญาโตตุลาการและกำหนดระยะเวลาดังกล่าวผ่านพ้นไป คู่กรณีก็จะดำเนินการทางการอนุญาโตตุลาการไม่ได้ และจะมีการขอขยายระยะเวลาต่อองค์กรใด ๆ เช่นศาลไม่ได้ เพราะไม่มี

⁵ พิชัยศักดิ์ ทรยางกูร, รวมข้อเขียนเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางการค้า (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 14-15.

บทบัญญัติกฎหมายเช่นนั้น เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันขยายกำหนดเวลาดังกล่าวกันเองซึ่งเป็นเรื่องของ สัญญาระหว่างคู่กรณีใช้บังคับกันได้⁶

2. ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

1) จำนวนและการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 3 ข้อ 10 ได้กำหนด เรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการไว้ว่า “ให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 หรือ 3 คน”

ในเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการในแต่ละคดีนั้นจะเป็น 1 คน 3 คน หรือแล้วแต่คู่กรณีตกลง เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติเมื่อต้องทำคำชี้ขาด เพราะอาจหาเสียงข้างมากไม่ได้ ทั้งนี้จำนวนอนุญาโตตุลาการจะมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่าย เวลา และความเที่ยงตรงของการตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 3 ข้อ 11 ข้อ 12 และข้อ 13 ได้กำหนดเรื่องวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้ว่า

ข้อ 11 “ในกรณีที่กำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเสนอรายชื่ออนุญาโตตุลาการจำนวน 3 รายชื่อไปยังสถาบัน

(2) เมื่อสถาบันได้รับรายชื่ออนุญาโตตุลาการแล้ว สถาบันอาจเสนอรายชื่ออนุญาโตตุลาการอีก 3 รายชื่อแล้วส่งกลับไปให้คู่พิพาท

(3) ให้คู่พิพาทคัดเลือกรายชื่ออนุญาโตตุลาการเรียงตามลำดับความพึงพอใจทั้ง 9 รายชื่อส่งกลับไปยังสถาบัน

(4) ให้สถาบันดำเนินการติดต่อบุคคลที่คู่พิพาทมีความพึงพอใจตรงกันสูงสุดเพื่อเป็นอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 12 “หากคู่พิพาทตกลงให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 3 คน ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้คู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละ 1 คน และให้อนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งบุคคลภายนอกอีกคนหนึ่งเป็นประธานคณะอนุญาโตตุลาการ

(2) ให้นำข้อ 11 มาใช้แก่การตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการโดยอนุโลม”

ข้อ 13 “ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการ มากกว่าสามคน ให้นำข้อ 12 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ กำหนดเพียงวิธีการในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการในกรณีที่คู่กรณีไม่ได้กำหนดไว้เป็น

⁶ เสาวนีย์ อัครโรจน์, เรื่องเดิม, หน้า 87-88.

อย่างอื่นเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดถึงระยะเวลาที่แน่นอนในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้ โดยคู่กรณีสามารถกำหนดระยะเวลาแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือตกลงกันภายหลังเมื่อเกิดข้อพิพาท

2) การยื่นข้อเรียกร้องและคำคัดค้าน

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 3 ข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8 ได้กำหนดเรื่องคำเสนอข้อพิพาทและคำคัดค้านไว้ว่า

ข้อ 6 “ให้คู่พิพาทเสนอข้อพิพาทของตน (ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผู้เรียกร้อง”) โดยทำเป็นหนังสือประกอบด้วยรายละเอียดตามแบบที่กำหนดยื่นต่อผู้อำนวยการ คำเสนอข้อพิพาทประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) คำขอให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ
- (2) ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท
- (3) ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือสัญญาอนุญาโตตุลาการ
- (4) สัญญาหรือนิติสัมพันธ์อันก่อให้เกิดหรือที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท
- (5) ข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งข้อเรียกร้องและจำนวนเงินที่เรียกร้อง
- (6) ข้อเรียกร้องและคำขอ
- (7) กรณีที่ไม่ได้ตกลงกันไว้ก่อน ให้ระบุจำนวนอนุญาโตตุลาการ

ให้ผู้เรียกร้องแนบสำเนาคำเสนอข้อพิพาทในจำนวนที่เพียงพอเพื่อส่งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง (ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผู้คัดค้าน”) และคณะอนุญาโตตุลาการ”

ข้อ 7 “เมื่อผู้อำนวยการเห็นว่าคำเสนอข้อพิพาทมีรายละเอียดครบถ้วนตามข้อ 6 ให้สถาบันส่งสำเนาคำเสนอข้อพิพาทดังกล่าวไปยังผู้คัดค้านโดยไม่ชักช้า

หากผู้อำนวยการเห็นว่าคำเสนอข้อพิพาทไม่ถูกต้อง ให้มีคำสั่งไม่รับ หรือให้คืนคำเสนอข้อพิพาทนั้นไปให้ทำมาใหม่ หรือให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

ข้อ 8 “เมื่อผู้คัดค้านได้รับสำเนาคำเสนอข้อพิพาทแล้ว จะยื่นคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) ก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือมีรายละเอียดตามแบบที่สถาบันกำหนดพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอที่จะส่งให้แก่คณะอนุญาโตตุลาการและผู้เรียกร้อง ทั้งนี้ ให้ยื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำเสนอข้อพิพาท”

สำหรับวันและเวลาที่จะมีการพิจารณาข้อพิพาทนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ จึงเป็นเรื่องที่อนุญาโตตุลาการจะตกลงหรือปรึกษากับคู่กรณีเพื่อความสะดวกแก่คู่กรณีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะคู่กรณีมีสิทธิที่จะได้รับการบอกกล่าวล่วงหน้าตามสมควรถึงกำหนดวันนัดพิจารณาและสถานที่ที่ใช้ในการพิจารณา

3) พยานหลักฐาน

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 3 ข้อ 21 ข้อ 22 และข้อ 25 ได้กำหนดเรื่องพยานหลักฐานไว้ว่า

ข้อ 21 “ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรม และการให้คู่กรณีพิพาทมีโอกาสเสนอข้อเท็จจริงสนับสนุนข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์แห่งข้อพิพาทนั้น”

ข้อ 22 “การสืบพยานให้เป็นไปตามวิธีการต่อไปนี้

(1) ให้คู่กรณีพิพาทยื่นเสนอพยานเอกสารต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อต่อสู้ของตนต่ออนุญาโตตุลาการตามวันเวลาที่อนุญาโตตุลาการกำหนด ในกรณีที่เห็นสมควรอนุญาโตตุลาการมีอำนาจสั่งให้คู่พิพาทส่งเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้ก็ได้

(2) การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ ให้อนุญาโตตุลาการบันทึกคำพยานโดยย่อเพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้วเก็บรวมไว้ในสำนวนอนุญาโตตุลาการจะให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันช่วยบันทึกคำพยานก็ได้ การบันทึกคำพยานดังกล่าวอาจใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่นใดก็ได้ โดยความยินยอมของคู่พิพาท

(3) การสืบพยานและกระบวนการพิจารณาให้กระทำเป็นการลับ”

ข้อ 25 “อนุญาโตตุลาการจะให้ผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งทำรายงานความเห็นเสนอก็ได้ กรณีเช่นนี้ให้คู่พิพาทแจ้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้เชี่ยวชาญสอบถาม

เมื่อได้รับรายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ให้สถาบันส่งสำเนาความเห็นให้อนุญาโตตุลาการและคู่พิพาททราบคู่พิพาทอาจยื่นคำร้องขอซักถามผู้เชี่ยวชาญก็ได้

หากอนุญาโตตุลาการพิจารณาอนุญาต ก็ให้นำวิธีการสืบพยานในข้อ 22 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ในการสืบพยานมีหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าคู่กรณีอาจตกลงกับคณะอนุญาโตตุลาการ ถึงประเภทและจำนวนของพยานที่จะมีการนำสืบ กล่าวคือ อาจสืบพยานพยานบุคคล พยานเอกสาร ตรวจสอบพยานวัตถุรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญหรือให้พยานผู้เชี่ยวชาญทำความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อคณะอนุญาโตตุลาการ โดยอาจนำสืบพยานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างหรือทุกอย่างก็ได้ เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการรับตำแหน่งแล้วก็ต้องทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด อนุญาโตตุลาการต้องให้อีกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันแก่คู่กรณีในการเสนอพยานหลักฐานเพื่อประกอบข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ของตน

อย่างไรก็ตาม แม้คู่กรณีจะเสนอพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก คณะอนุญาโตตุลาการก็ไม่จำเป็นต้องรับฟังพยานหลักฐานทุกอย่างที่คู่กรณีเสนอ เนื่องจากคณะอนุญาโตตุลาการมีดุลพินิจที่

จะรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานใดหรือตัดพยานหลักฐานใดที่เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรับฟังเพิ่มเติมได้ เพราะไม่จำเป็นต้องรับฟังพยานหลักฐานทุกอย่างหรือทั้งหมดที่คู่กรณีเสนอ เนื่องจากอาจมากเกินไปและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทได้แล้ว⁷

3. ระยะเวลาสิ้นสุดกระบวนการการอนุญาโตตุลาการ

1) การทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

คำชี้ขาด หมายถึง คำตัดสินของอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาททุกประเด็นที่คู่กรณีเสนอต่ออนุญาโตตุลาการ รวมถึงการตัดสินในประเด็นขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ และวิธีพิจารณาอนุญาโตตุลาการโดยคำชี้ขาดต้องเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณี

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 4 ข้อ 27 ได้กำหนดเกี่ยวกับการทำคำชี้ขาด ดังนี้

ข้อ 27 “คำชี้ขาดจะต้องทำให้เสร็จภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ตั้งอนุญาโตตุลาการคนสุดท้าย”

โดยส่วนใหญ่การทำคำชี้ขาดของสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ก็มีลักษณะใกล้เคียงกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ เช่นคำชี้ขาดให้ทำโดยใช้เสียงข้างมาก (ข้อ 28) อนุญาโตตุลาการต้องชี้ขาดตามหลักกฎหมายและความยุติธรรม เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยหลักสุจริตและความเป็นธรรม (ข้อ 29) คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือระบุเหตุผลแห่งคำวินิจฉัย (ข้อ 30) ซึ่งในส่วนนี้แตกต่างจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 37 ซึ่งต้องระบุเหตุผล เว้นแต่คู่กรณีตกลงกันเป็นอย่างอื่น⁸

2) การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการพ.ศ. 2545 ได้บัญญัติถึงวิธีการและหลักเกณฑ์ในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการโดยมิได้แบ่งแยกระหว่างคำชี้ขาดที่ทำขึ้นภายในประเทศและที่ทำขึ้นในต่างประเทศ

มาตรา 41 “ภายใต้บังคับมาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจย่อมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น

⁷ เสาวนีย์ อัครวโรจน์, เรื่องเดิม, หน้า 149-151.

⁸ เสาวนีย์ อัครวโรจน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น”

ในปัจจุบันการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะกระทำขึ้นในประเทศใด จะมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดโดยหลักเป็นอย่างเดียวกัน

มาตรา 42 “เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของ คณะอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่ วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้รีบทำการไต่สวน และมีคำพิพากษาโดยพลัน

ผู้ร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ มา แสดงต่อศาล

- (1) ต้นฉบับคำชี้ขาด หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (2) ต้นฉบับสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (3) คำแปลเป็นภาษาไทยของคำชี้ขาดและสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยมีผู้แปลซึ่งได้ สาบานตัวแล้วหรือปฏิญาณตนต่อหน้าศาลหรือต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่มีอำนาจในการรับ คำสาบาน หรือปฏิญาณหรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับรองคำแปล หรือผู้แทนทางการทูต หรือกงสุลไทยในประเทศที่มีการทำคำชี้ขาดหรือสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้น”

ในการดำเนินการบังคับตามคำชี้ขาดนั้น ผู้ที่จะขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ คือ คู่กรณีฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากคำชี้ขาด ซึ่งก็คือ ฝ่ายที่ชนะคดีตามคำชี้ขาดนั้น ไม่ว่าจะชนะเต็มที่ตามที่ตนเรียกร้องหรือชนะแต่เพียงบางส่วน เนื่องจากอนุญาโตตุลาการชี้ขาดใน บางส่วนตามที่เรียกร้องโดยไม่ได้ให้ทั้งหมดตามที่เรียกร้อง

คู่กรณีฝ่ายที่ประสงค์จะบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มี เขตอำนาจภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในทางปฏิบัติก็จะทำเป็นคำฟ้องภายในกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ซึ่งก็คือวันที่อนุญาโตตุลาการได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีโดย ชอบแล้วมิใช่วันที่อนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาด

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการ

การอนุญาโตตุลาการนั้นจะลดค่าใช้จ่ายของคู่พิพาทได้จริงก็ต่อเมื่อการอนุญาโตตุลาการนั้นทำ อย่างมีประสิทธิภาพและคู่ความไม่นำคดีไปสู่ศาลในภายหลัง กระบวนการอนุญาโตตุลาการที่รวดเร็ว อาจ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าในภาพรวม ทั้งที่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมสถาบันและค่าธรรมเนียม อนุญาโตตุลาการแพง ก็เพราะว่าสามารถลดค่าใช้จ่ายแอบแฝงเพราะยังเป็นความกันหนาน คู่ความยังต้อง จารุณี มณีรัตน์

สูญเสียรายได้จากการทำงานของเจ้าหน้าที่ของคุณความที่ต้องมายุ่งเกี่ยวในคดี สิ่งเหล่านี้เรียกว่าค่าใช้จ่ายแอบแฝง (Hidden Cost)⁹

นอกจากนั้น ถ้าคุณกรณีไม่ต้องจ้างทนายความเพื่อช่วยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยแล้วยังประหยัดมากยิ่งขึ้นเพราะการพิจารณาของอนุญาตตุลาการไม่มีชั้นตอนและไม่ซับซ้อนมากเท่ากับการพิจารณาคดีของศาล คุณกรณีสามารถดำเนินการได้เอง ถึงแม้จะจ้างทนายความก็อาจเสียค่าใช้จ่ายไม่มากนักเมื่อเทียบกับการฟ้องคดีต่อศาลเนื่องจากกระบวนการพิจารณาไม่ใช้เวลามากและไม่ยุ่งยากเกินไปนัก

1) ประเภทของค่าใช้จ่ายในกระบวนการอนุญาตตุลาการ

(1) ค่าธรรมเนียมในกรณีที่มีการใช้บริการของสถาบันอนุญาตตุลาการ โดยสถาบันที่ดำเนินการอนุญาตตุลาการแต่ละแห่งจะมีข้อบังคับเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาตตุลาการ เมื่อคุณกรณีตกลงใช้ข้อบังคับของสถาบันนั้นๆ ก็ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับเหล่านั้น แต่ก็มีบางสถาบันที่ไม่เก็บค่าธรรมเนียมในการใช้บริการของสถาบันโดยเก็บเฉพาะค่าใช้จ่ายในส่วนที่จ่ายจริง เช่น สำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาตตุลาการ

(2) ค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ เป็นค่าตอบแทนสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาตตุลาการ ปกติแล้วอนุญาตตุลาการมีอำนาจกำหนดค่าธรรมเนียมของตนเอง แต่ต้องสมเหตุสมผล ถ้าสูงเกินไปศาลลดได้ การคิดค่าธรรมเนียมสูงเกินไปอาจเป็นเหตุให้ถือว่าอนุญาตตุลาการประพฤติมิชอบ ดังนั้นควรกำหนดวิธีการคิดค่าอนุญาตตุลาการล่วงหน้าก่อนที่อนุญาตตุลาการจะรับเป็นอนุญาตตุลาการ¹⁰

(3) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าสถานที่ในการอนุญาตตุลาการ ค่าใช้จ่ายสำหรับพยานต่างๆ ค่าเอกสาร เป็นต้น

2) การกำหนดค่าใช้จ่ายในกระบวนการอนุญาตตุลาการ

การให้บริการอนุญาตตุลาการของสถาบันอนุญาตตุลาการต่างๆนั้น สถาบันดังกล่าวอาจกำหนดค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายและค่าป่วยการอนุญาตตุลาการได้ ซึ่งก็เป็นการสอดคล้องกับการปฏิบัติของสถาบันอนุญาตตุลาการ ซึ่งจะมีข้อบังคับและระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆอยู่แล้ว¹¹

⁹ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, เรื่องเดิม, หน้า 15.

¹⁰ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, พจนานุกรมการอนุญาตตุลาการ; พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 51.

¹¹ เสาวนีย์ อัสวโรจน์, เรื่องเดิม, หน้า 222-223.

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ หมวด 5 ข้อ 36 และข้อ 37 ได้กำหนดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียม ค่าป่วยการ และค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการ ดังนี้

ข้อ 36 “ให้อนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาดเรื่องค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการ ตลอดจนค่าป่วยการอนุญาโตตุลาการ แต่ไม่รวมถึงค่าทนายความและค่าใช้จ่ายของทนายความ”

ข้อ 37 “ก่อนที่จะมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการไม่ว่าในขั้นตอนใดหากเห็นสมควร ผู้อำนวยการอาจเรียกให้คู่พิพาทวางเงินประกันค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียม และค่าป่วยการได้

ถ้าคู่พิพาทไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนซึ่งเงินประกันค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียมหรือค่าป่วยการแล้วแต่กรณี ภายในระยะเวลาตามสมควรที่ผู้อำนวยการกำหนดไว้ ผู้อำนวยการจะทำรายงานเสนออนุญาโตตุลาการ เพื่อให้มีคำสั่งงดการดำเนินกระบวนการไว้ก็ได้”

จากการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พบว่ายังมีบางขั้นตอนที่ไม่เหมาะสมและไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ทำให้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเกิดความล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง จึงควรจะได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการที่เกี่ยวกับข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อค้นหาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงข้อบังคับเพื่อให้เหมาะสมกับการระงับข้อพิพาท ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ฮอลแลนด์ และประเทศสิงคโปร์พบว่าการออกข้อบังคับที่ใช้กับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเป็นการเฉพาะโดยในต่างประเทศได้ออกข้อบังคับดังกล่าวเพื่อใช้กับข้อพิพาททางด้านพาณิชย์นาวี ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงรูปแบบและการดำเนินกระบวนการพิจารณาของข้อบังคับดังกล่าวเพื่อนำมาปรับใช้กับการระงับข้อพิพาททั่วไปที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยของประเทศไทย

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

สมาคมอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์นาวีในประเทศสหรัฐอเมริกา (Society of Maritime Arbitrators หรือ SMA) ได้ออกข้อบังคับสำหรับการอนุญาโตตุลาการอย่างกระชับ (SHORTENED ARBITRATION PROCEDURE หรือ SAP) ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ.1989 ข้อบังคับดังกล่าวถูกสร้างขึ้นมาเพื่อระงับข้อพิพาทที่เล็กน้อย¹²

¹² Peter D. Clark, NY ARBITRATION GROUP MAKES AMENDMENTS TO CLARIFY RULES, at <http://www.navlaw.com/articles/v3/ny-arbitration-group-makes-amendments-to-clarify-rules.htm>, (last visited 4 October 2011).

เนื่องจากการจำกัดระยะเวลาในการยื่นคำคู่ความ ระยะเวลาทำคำชี้ขาด รวมถึงกำหนดข้อจำกัดในส่วนของการค่าธรรมเนียม กระบวนการพิจารณาที่ดีจะต้องทำให้คู่กรณีพิพาทได้รับคำชี้ขาดภายในระยะเวลาที่เหมาะสมและในขณะเดียวกันก็ต้องยับยั้งไม่ให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดกระทำการใดๆ ที่จะทำให้เกิดความล่าช้า¹³

ตัวอย่างของคดีที่มักจะเลือกใช้ข้อบังคับสำหรับการอนุญาโตตุลาการอย่างกระชับ เช่น การไม่ชำระค่าเสียหายเวลา หรือ ไม่ชำระค่าส่งของ ซึ่งเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยไม่จำเป็นต้องใช้การอนุญาโตตุลาการอย่างเต็มรูปแบบ เมื่อ SMA ได้ประกาศใช้ข้อบังคับสำหรับการอนุญาโตตุลาการอย่างกระชับ ทางประเทศอังกฤษ สมาคมอนุญาโตตุลาการในทางพาณิชย์นาวีแห่งลอนดอนในประเทศอังกฤษ หรือ LMAA ได้ออกข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยหรือ Small Claims Procedure มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องเดียวกัน¹⁴

1) ลักษณะทั่วไป ข้อบังคับนี้กำหนดให้คู่กรณีพิพาทเป็นผู้ตกลงจำนวนทุนทรัพย์ที่แต่ละฝ่ายเรียกร้อง โดยข้อบังคับจะจำกัดในส่วนขอประเด็นข้อพิพาทซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายเสนอ (ข้อเรียกร้องและข้อเรียกร้องแย้ง) ไม่เกิน 4 ประเด็น ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการเห็นสมควรอาจใช้ดุลพินิจในการเปลี่ยนแปลงจำนวนประเด็นข้อพิพาทได้

2) การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ในขณะที่ยื่นหนังสือเรียกร้องภายใต้ข้อบังคับนี้ ผู้เรียกร้องต้องเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการ 1 คนจากบัญชีรายชื่อของสมาคมอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์นาวี ไปพร้อมกันหนังสือเรียกร้องเพื่อให้ผู้คัดค้านร่วมกันแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ หากผู้คัดค้านไม่กระทำการใดๆ ภายใน 10 วันนับแต่ได้รับหนังสือเรียกร้องถือว่า อนุญาโตตุลาการ ที่ถูกเสนอชื่อจะได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ ถ้าผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยกับบุคคลที่ถูกเสนอชื่อเป็นอนุญาโตตุลาการ ผู้คัดค้านจะต้องเสนอชื่อบุคคลอื่นใด 3 คนจากบัญชีรายชื่อของสมาคมอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์นาวี เพื่อให้ผู้เรียกร้องตกลงแต่งตั้ง หากไม่สามารถตกลงกันได้ คู่กรณีพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเรียกร้องไปยังผู้อำนวยการของสมาคมอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์นาวี เพื่อให้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คน การแต่งตั้งดังกล่าวมีผลผูกพันคู่กรณีพิพาท

3) การดำเนินกระบวนการพิจารณา ภายใน 15 วันนับตั้งแต่ได้รับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการต้องจัดทำตารางเวลาเพื่อให้ผู้เรียกร้องยื่นข้อเรียกร้องพร้อมกับเอกสารที่สนับสนุนข้อเรียกร้องทั้งหมด

¹³ Joseph Cangelosi, "MARITIME ARBITRATION - THE CLUB PERSPECTIVE," The Arbitrator 31 (January 2000): 2.

¹⁴ Lucienne C. Bulow, "President's Corner," The Arbitrator 32 (January 2001): 1.

ภายใน 20 วันนับจากได้รับหนังสือเรียกร้อง ผู้คัดค้านต้องเสนอคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) พร้อมกับเอกสารที่สนับสนุนคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้งทั้งหมด

ในกรณีที่มีข้อเรียกร้องแย้ง ผู้เรียกร้องต้องเสนอคำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้องแย้งภายใน 20 วัน

4) หนีตีสืบพยาน ข้อบังคับสำหรับการอนุญาตตุลาการอย่างกระชับได้กำหนดให้การอนุญาตตุลาการกระทำโดยใช้เอกสารเท่านั้น จึงไม่มีการสืบพยาน การที่ข้อบังคับกำหนดให้อนุญาตตุลาการพิจารณาคดีโดยใช้แต่พยานเอกสารจะทำให้เกิดความรวดเร็วกว่าที่ต้องมีการสืบพยานร่วมด้วย¹⁵

5) หนีตรวจพยานหลักฐาน ข้อบังคับสำหรับการอนุญาตตุลาการอย่างกระชับกำหนดให้ไม่มีการตรวจพยานหลักฐาน เว้นแต่ในกรณีที่อนุญาตตุลาการเห็นว่าจำเป็น

6) คำชี้ขาด ข้อบังคับสำหรับการอนุญาตตุลาการอย่างกระชับกำหนดให้อนุญาตตุลาการต้องทำคำชี้ขาดภายใน 30 วัน นับแต่ได้รับคำแก้คำคัดค้านฉบับสุดท้าย หรือนับแต่อนุญาตตุลาการได้ประกาศสิ้นสุดกระบวนการพิจารณา

คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการจะไม่ถือเป็นคำชี้ขาดบรรทัดฐาน เนื่องจากอนุญาตตุลาการที่พิจารณาในแต่ละข้อพิพาทมีพื้นฐานที่แตกต่างกันบางคนเป็นนักธุรกิจ บางคนเป็นนักกฎหมายซึ่งประสบการณ์ที่นำมาใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและทำคำชี้ขาดจึงมีความแตกต่างกันแต่เพื่อให้แนวคำชี้ขาดมีความสอดคล้องกัน อนุญาตตุลาการจะพิจารณาคำชี้ขาดที่เคยมีมาก่อนทุกครั้ง¹⁶ ซึ่งในบางครั้งอนุญาตตุลาการอาจได้รับอิทธิพลจาก คำชี้ขาดที่เคยมีมาหากเห็นด้วยกับเหตุผลซึ่งให้ไว้ในคำชี้ขาด ในกรณีที่ข้อเท็จจริงคล้ายกันแต่คำชี้ขาดแตกต่างจากคำชี้ขาดที่เคยมีมาก่อนจำเป็นอย่างไรที่อนุญาตตุลาการจะต้องอธิบายและแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของข้อเท็จจริงและเหตุผลในการทำคำชี้ขาด¹⁷

7) การอุทธรณ์คำชี้ขาด ข้อบังคับสำหรับการอนุญาตตุลาการอย่างกระชับไม่ได้กำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอุทธรณ์คำชี้ขาด

¹⁵ Joseph Cangelosi, "MARITIME ARBITRATION - THE CLUB PERSPECTIVE," The Arbitrator 31 (January 2000): 2.

¹⁶ MARITIME ARBITRATION IN NEW YORK, at <http://www.smany.org/sma/about2.html> (last visited 16 October 2011).

¹⁷ Arbitrating in New York, at http://www.maritimeadvocate.com/arbitration/arbitrating_in_new_york.htm (last visited 16 October 2011).

8) ค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการและค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการ ค่าใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายสำหรับอนุญาโตตุลาการ จะต้องไม่เกิน 3,500 ดอลลาร์สหรัฐและในกรณีที่ข้อเรียกร้องแย้ง จะต้องไม่เกิน 4,500 ดอลลาร์สหรัฐ

2. ประเทศอังกฤษ

สมาคมอนุญาโตตุลาการในทางพาณิชย์นาวีแห่งลอนดอน (The London Maritime Arbitration Association หรือ LMAA) ก่อตั้งตามมติของที่ประชุมอนุญาโตตุลาการของ Baltic exchange สถาบันอนุญาโตตุลาการที่ตั้งอยู่ที่ Baltic exchange ในกรุงลอนดอนให้บริการแก่การพาณิชย์นาวี โดยสมาชิกเลือกคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยคน 7 คน ซึ่งเลือกคนหนึ่งเป็นประธาน และยังมีสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการค้าที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกฎหมาย นายหน้าเรือ เจ้าของเรือ นายธนาคาร เป็นต้น คนเหล่านี้มีส่วนได้เสียในงานของสมาคม แต่ไม่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกโดยตรง การอนุญาโตตุลาการในทางพาณิชย์นาวีแห่งลอนดอน ส่วนใหญ่ทำโดยสมาคมอนุญาโตตุลาการในทางพาณิชย์นาวี¹⁸

สมาคมอนุญาโตตุลาการในทางพาณิชย์นาวีแห่งลอนดอน หรือ LMAA ได้ดำเนินการเพื่อตอบสนองคำเตือนต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาการระงับข้อพิพาทดังกล่าว มีการพิจารณาถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคดีที่มีทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อยโดยในการประชุมได้ปรึกษาหารือร่วมกับ P & I Club และนายหน้าเรือ ผลของการปรึกษาหารือได้นำมาสู่ การจัดตั้งข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย (Small Claims Procedure หรือ SCP)¹⁹

1) **ลักษณะทั่วไป** ข้อบังคับนี้ ชื่อว่า “ข้อบังคับว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย 2006” มีผลใช้บังคับ วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2006 ซึ่งใช้บังคับกับข้อพิพาทใดๆ ซึ่งคู่กรณีพิพาทตกลงระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาโตตุลาการภายใต้ข้อบังคับนี้ หากมีข้อตกลงเกี่ยวกับการจำกัดจำนวนเงินสำหรับข้อพิพาทภายใต้ข้อบังคับนี้ การระงับข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยซึ่งทุนทรัพย์ของข้อเรียกร้อง ไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐและข้อเรียกร้องแย้ง ไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่านั้นในกรณีที่มีปัญหาเดียวที่ต้องพิจารณา จำนวนเงินดังกล่าวไม่รวมถึงดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เว้นแต่คู่กรณีพิพาทตกลงเป็นอย่างอื่น

2) **การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ** กรณีที่ไม่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น คู่กรณีพิพาทฝ่ายหนึ่งอาจดำเนินการเพื่อเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นอนุญาโตตุลาการ โดยการส่ง

¹⁸ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, พจนานุกรมการอนุญาโตตุลาการ, หน้า 114.

¹⁹ G.Hans Sperling, “New London Arbitration Rules: Paradise regained?,” Tulane Maritime Law Journal 21 (Summer 1997): 561.

หนังสือไปยังคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อให้ร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน ภายใน 14 วัน หากภายใน 14 วัน คู่กรณีพิพาทสามารถตกลงกันได้และบุคคลดังกล่าวยอมรับเป็นอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีพิพาททำการแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นอนุญาโตตุลาการเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการขึ้น ต่างๆ ต่อไป

ถ้าภายใน 14 วัน คู่กรณีพิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คนได้ คู่กรณีพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจส่งคำขอไปยังสถาบันเพื่อให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คนและส่งสำเนาคำขอไปยังคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง คำขอดังกล่าว ประกอบด้วยสำเนาคำเรียกร้อง และสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

3) อำนาจของอนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการอาจใช้ดุลพินิจในการยกเว้นหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรในข้อบังคับนี้ เพื่อป้องกันความสงสัย อนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงจำนวนค่าใช้จ่ายตามกฎหมายสูงสุด ที่สามารถตัดสินโดยคำชี้ขาดภายใต้ข้อบังคับว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เว้นแต่คู่กรณีพิพาทตกลงเป็นอย่างอื่น

ในกรณีใด ๆ ซึ่งกำหนดหรือตกลงกัน อันเนื่องมาจากธรรมชาติหรือทุนทรัพย์ของข้อพิพาท ไม่เหมาะสมที่จะระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อบังคับว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยและไม่สมควรใช้ข้อบังคับให้ยุติกระบวนการพิจารณาทั้งหมด

4) การดำเนินกระบวนการโดยแบ่งขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เมื่อมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ภายใน 14 วันหลังจากนั้น ผู้เรียกร้องต้องส่งหนังสือเรียกร้อง รวมทั้งสำเนาเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ไปยังผู้คัดค้าน และอนุญาโตตุลาการ พร้อมกับชำระค่าธรรมเนียมสำหรับการอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้คัดค้านได้รับหนังสือเรียกร้องจากผู้เรียกร้อง ผู้คัดค้านจะต้องทำคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) ส่งร่วมกับ สำเนาเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ไปยังผู้เรียกร้องภายใน 28 วัน นับแต่วันที่ได้รับข้อเรียกร้องหรือวันที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ แล้วแต่ว่าวันใดเกิดขึ้นในภายหลัง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียกร้องจะต้องทำคำแก้คำคัดค้านและคำคัดค้านข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) ส่งกลับไปยังผู้คัดค้าน ภายใน 21 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ข้อเรียกร้องแย้งมีจำนวนมากกว่าข้อเรียกร้อง และต้องมีการชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม ระยะเวลา 21 วัน จะเริ่มนับแต่วันที่อนุญาโตตุลาการได้รับชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมจากผู้คัดค้าน

การยื่นพยานหลักฐานในขั้นตอนที่อนุญาโตตุลาการมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะปฏิเสธพยานหลักฐานใดที่เสนอพร้อมกับคำแก้คำคัดค้านและคำคัดค้านข้อเรียกร้องแย้ง ถ้าเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานที่สามารถยื่นได้พร้อมกับข้อเรียกร้องตั้งแต่ต้น

ขั้นตอนที่ 4 ในกรณีที่ผู้คัดค้านต้องการ ผู้คัดค้านสามารถทำคำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้อง
แย้งได้ แต่จะต้องกระทำภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้านข้อเรียกร้องแย้ง

ขั้นตอนในการยื่นเอกสารของผู้เรียกร้องและผู้คัดค้านข้างต้น สามารถขอขยาย
ระยะเวลา โดยต้องยื่นก่อนครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว หากคู่กรณีพิพาทไม่ยื่นคำขอภายในระยะเวลา
ที่กำหนดอนุญาตตุลาการโดยคำขอของคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่งหรืออนุญาตตุลาการเห็นเอง จะส่ง
หนังสือบอกกล่าวไปยังคู่กรณีพิพาทดังกล่าว เพื่อให้คู่กรณีพิพาทเสนอคำคู่ความนั้นภายในระยะเวลาที่
กำหนด คำขอใด ๆ ที่คู่กรณีพิพาทเสนอภายหลังจากระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือบอกกล่าวของ
อนุญาตตุลาการจะไม่ได้รับการยอมรับ อนุญาตตุลาการจะทำคำชี้ขาดจากคำคู่ความและเอกสาร
ทั้งหมดที่คู่กรณีพิพาทฝ่ายนั้นเสนอก่อนหน้านี้ ซึ่งกำหนดระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือบอกกล่าวของ
อนุญาตตุลาการ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตก่อนหน้านี้ภายใต้คำขอเดียวกัน ต้องรวมกัน
แล้วไม่เกิน 28 วัน

ภายหลังจากกำหนดระยะเวลายื่นคำแก้คำคัดค้าน หรือ ในกรณีที่มีคำเรียกร้องแย้ง
ภายหลังจากกำหนดระยะเวลายื่นคำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้องแย้ง อนุญาตตุลาการอาจบอกกล่าวไปยัง
คู่กรณีพิพาทว่าสิ้นสุดกำหนดระยะเวลายื่นคำขอใด ๆ จะไม่มีการพิจารณาคำขอใด ๆ ซึ่งยื่นภายหลังการ
บอกกล่าวนั้นอีก

หากรวมระยะเวลาในการระงับข้อพิพาทโดยใช้ข้อบังคับอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุน
ทรัพย์เล็กน้อยจะใช้เวลาประมาณ 4 เดือน ในการใช้กระบวนการพิจารณาตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงทำคำชี้ขาด ซึ่ง
ระยะเวลานี้ให้นับรวมกรณีที่ไม่สามารถตกลงแต่งตั้งอนุญาตตุลาการแล้ว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการระงับ
ข้อพิพาททั้งหมดข้อบังคับอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยดูเหมือนจะใช้ระยะเวลาน้อยและ
ประหยัดค่าใช้จ่ายมาก

กระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างเรียบง่าย การติดต่อสื่อสารหรือหนังสือบอกกล่าวใด ๆ
ภายใต้ข้อบังคับนี้อาจส่งโดยจดหมาย โทรสาร โทรเลข หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

5) การนัดสืบพยาน ข้อบังคับอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยจะเน้นการ
พิจารณาคดีจากพยานเอกสารเป็นหลัก โดยไม่มีการสืบพยานบุคคล เว้นแต่ในกรณีพิเศษ
อนุญาตตุลาการมีอำนาจในการตัดสินว่าควรกำหนดให้มีการสืบพยานบุคคลซึ่งอำนาจดังกล่าวเป็น
ดุลพินิจของอนุญาตตุลาการ คู่กรณีไม่มีอำนาจในการขอสืบพยานบุคคล²⁰

โดยการสืบพยานบุคคลจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จ ภายใน 1 วัน และคู่กรณีพิพาทแต่ละ
ฝ่ายมีโอกาสตามสมควรที่จะเสนอพยานบุคคลของตน

²⁰ G.Hans Sperling, op.cit.,p.573.

6) หนดตรวจพยานหลักฐาน ข้อบังคับอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยนั้นจะไม่มีกำหนดวันนัดตรวจพยานหลักฐาน แต่ถ้าอนุญาตตุลาการเห็นว่าคู่กรณีพิพาทฝ่ายใดไม่เสนอพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดี อนุญาตตุลาการอาจสั่งให้คู่กรณีพิพาทฝ่ายนั้นเสนอพยานเอกสารนั้นได้ และแจ้งไปยังคู่กรณีพิพาทฝ่ายนั้นด้วยว่า หากไม่เสนอพยานเอกสารโดยปราศจากเหตุผลที่เพียงพอ อนุญาตตุลาการอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยสันนิษฐานว่าข้อความในพยานเอกสารนั้นเป็นผลร้ายต่อคู่กรณีพิพาทฝ่ายนั้น

7) คำชี้ขาด อนุญาตตุลาการต้องทำคำชี้ขาดภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่อนุญาตตุลาการได้รับเอกสารที่เกี่ยวข้องและคำคู่ความทั้งหมดในกรณีที่มีการส่งเอกสารเพียงอย่างเดียว หรือนับแต่สิ้นสุดการสืบพยานในกรณีที่มีวันนัดสืบพยาน

8) การอุทธรณ์คำชี้ขาด ภายใต้ข้อบังคับว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย จะถูกตัดสิทธิในการอุทธรณ์ต่อศาล การเลือกใช้ข้อบังคับว่าด้วยการระงับ ข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เพื่อป้องกันความสงสัย เจื่อนไขข้อนี้ ไม่ใช่บังคับกับหลักเกณฑ์ใดๆ ซึ่งกำหนดโดยดุลพินิจของอนุญาตตุลาการ

9) ค่าป่วยการอนุญาตตุลาการและค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการ

(1) ค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ ในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เป็นค่าธรรมเนียมเบื้องต้น อัตราคงที่ โดยผู้เรียกร้องเป็นผู้ชำระจำนวน 2,500 ปอนด์ หรือตามที่สถาบันกำหนด ในกรณีที่ผู้คัดค้านยื่นคำเรียกร้องแย้งเกินกว่าจำนวนทุนทรัพย์ในคำเรียกร้อง ผู้คัดค้านจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมในอัตราคงที่ จำนวน 1,500 ปอนด์ หรือตามที่สถาบันกำหนด หากมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาคดีของอนุญาตตุลาการ อนุญาตตุลาการจำเป็นต้องตัดสิน อนุญาตตุลาการมีสิทธิที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามจำนวนที่เหมาะสมตามสภาพของงานที่ได้กระทำนั้น ค่าธรรมเนียมที่เพิ่มขึ้นนี้ในเบื้องต้นเรียกเก็บจากผู้เรียกร้อง ก่อนการทำคำชี้ขาดนั้น แต่อนุญาตตุลาการมีอำนาจตัดสินว่าความรับผิดชอบในชั้นที่สุดสำหรับค่าธรรมเนียมที่เพิ่มขึ้นตกอยู่กับคู่กรณีพิพาทฝ่ายใด

ในกรณีที่ให้สถาบันเป็นผู้แต่งตั้งอนุญาตตุลาการสถาบันจะคิดค่าธรรมเนียมการแต่งตั้ง อนุญาตตุลาการ 100 ปอนด์ สถาบันจะส่งสำเนาหนังสือทวงถามและเอกสารทั้งหมด พร้อมกับค่าธรรมเนียมการอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยไปยังอนุญาตตุลาการ และหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 250 ปอนด์

ถ้าคู่กรณีพิพาทสามารถตกลงกันได้ก่อนมีคำชี้ขาด อนุญาตตุลาการอาจจัดเก็บค่าธรรมเนียมการอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยในจำนวนที่เพียงพอสำหรับการทำงานที่ตนได้ทำไป และส่งคืนส่วนที่เหลืออยู่ให้แก่คู่กรณีพิพาท

(2) ค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการ

อนุญาโตตุลาการจะประเมินและทำคำชี้ขาดค่าใช้จ่ายบนพื้นฐานทางการค้าโดยคำนึงถึงลักษณะของค่าใช้จ่ายนั้น ๆ เว้นแต่คู่กรณีพิพาทตกลงเป็นอย่างอื่น จำนวนค่าใช้จ่ายตามกฎหมาย (รวมถึงค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง) ซึ่งคู่กรณีพิพาทฝ่ายหนึ่งอาจถูกตัดสินให้ต้องชำระต่อคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง จะถูกประเมินโดยดุลพินิจเด็ดขาดของอนุญาโตตุลาการ จำนวนสูงสุดไม่เกิน 3,500 ปอนด์ที่กำหนดและประกาศโดยคณะกรรมการสถาบัน

3. ฮ่องกง

ศูนย์อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศแห่งฮ่องกง (Hong Kong International Arbitration Centre หรือ HKIAC) ดำเนินการในรูปแบบของบริษัทจำกัดที่ไม่แสวงหากำไร บริหารงานโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยนักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญจากหลายประเทศที่มีความสามารถและประสบการณ์²¹ ทำให้สถาบัน HKIAC สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จจนกลายเป็นสถาบันชั้นนำในการอนุญาโตตุลาการ²²

เห็นได้จากการที่สถาบัน HKIAC ได้รับการจัดอันดับเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการ ที่ดีที่สุดอันดับรองจาก International Chamber of Commerce Arbitration (ICC), The American Arbitration Association (AAA) และ China International Economic and Trade Arbitration Commission (CIETAC) สถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศแห่งฮ่องกงนั้นมีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องอย่างสูงถึงศักยภาพในการระงับข้อพิพาทในเรื่องต่าง²³

สถาบัน HKIAC สร้างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยขึ้น ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2000²⁴ และมีการแก้ไขข้อบังคับโดยประกาศใช้ในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 ซึ่งเป็น

²¹Hong Kong International Arbitration, at http://en.wikipedia.org/wiki/Hong_Kong_International_Arbitration_Centre, (last visited 15 August 2001).

²²Stephen D. Mau, "The Proposed New Arbitration Law of Hong Kong," Construction Law Journal 5 (2010): 380.

²³อเนก ศรีสนิท, "สถาบันอนุญาโตตุลาการในภูมิภาคอาเซียน," ในเอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่องกฎหมายที่มีการประกาศในปี 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (นนทบุรี: กระทรวงยุติธรรม, 2550), หน้า 63.

²⁴Dr. Jimmy Ng, Small Claims Procedure in Maritime Arbitration, at [www.seatransport.org/.../ics%20column%20-%20Jimmy%20Ng%20\(1\).doc](http://www.seatransport.org/.../ics%20column%20-%20Jimmy%20Ng%20(1).doc), (last visited 1 September 2011).

ข้อบังคับที่ใช้ในปัจจุบัน เงื่อนไขของข้อบังคับดังกล่าวจะต้องเป็นข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย โดยทั่วไปเหมาะสำหรับการระงับข้อพิพาททางทะเลที่มีมูลค่าต่ำ อย่างไรก็ตามอาจนำไปใช้บังคับกับข้อพิพาทที่มีมูลค่าต่ำ และยังสามารถนำไปใช้บังคับกับข้อพิพาทที่มีมูลค่าสูงได้หากมี ข้อพิพาทที่ต้องพิจารณาเพียงเรื่องเดียว²⁵

ข้อบังคับนี้เป็นช่องทางในการระงับข้อพิพาทที่ประหยัดค่าใช้จ่ายและบัญญัติโดยเทียบเคียงมาจากข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยของ London Maritime Arbitration Association ในประเทศอังกฤษ ดังนั้นภายในข้อบังคับจึงมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนเหมือนกับข้อบังคับในเรื่องเดียวกันของประเทศอังกฤษ โดยจะมีข้อแตกต่างเฉพาะค่าปวงการอนุญาโตตุลาการและค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการ ดังนี้

1) ค่าปวงการการอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่มีการการระงับข้อพิพาทโดยข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยจะกำหนดค่าธรรมเนียมในอัตราคงที่โดยผู้เรียกร้องเป็นผู้ชำระจำนวน 15,000 ดอลลาร์ฮ่องกง หรือตามที่สถาบันกำหนด การชำระค่าธรรมเนียมเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนสำหรับการเริ่มการอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย ในกรณีที่ผู้คัดค้านเสนอข้อเรียกร้องแย้งซึ่งมีจำนวนเกินกว่าข้อเรียกร้อง ผู้คัดค้านต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มอีก 7,500 ดอลลาร์สหรัฐ

ในกรณีที่ให้สถาบันเป็นผู้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการสถาบันจะคิดค่าธรรมเนียม การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 1,500 ดอลลาร์สหรัฐ

2) ค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการ อำนาจของอนุญาโตตุลาการในการตัดสินเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเป็นลักษณะสำคัญของการอนุญาโตตุลาการของฮ่องกง การประเมินค่าใช้จ่ายต้องอยู่บนพื้นฐานทางการค้าและธรรมชาติของการค้ำนั้น ๆ เว้นแต่คู่กรณีพิพาทไม่เห็นด้วย จำนวนค่าใช้จ่ายตามกฎหมายซึ่งคู่กรณีพิพาทฝ่ายหนึ่งอาจต้องชำระต่อคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่งภายใต้ดุลพินิจของอนุญาโตตุลาการ ต้องมีจำนวนรวมกันไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์ฮ่องกง หรือจำนวนซึ่งกำหนดโดยสถาบัน

²⁵ Michael J. Moser and Teresa Y. W. Cheng, Hong Kong arbitration: a user's guide (Hong Kong: Kluwer Law International, 2004), pp.14-15.

4. ประเทศสิงคโปร์

สำนักงานอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์แห่งประเทศสิงคโปร์ (Singapore Chamber of Maritime Arbitration หรือ SCMA) ก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก วันที่ 8 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 โดยเป็นส่วนหนึ่งของ Singapore International Arbitration Centre หรือ SIAC มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐที่ต้องการให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทางด้านพาณิชย์²⁶ และในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2009 สถาบัน SCMA ได้แยกออกจาก SIAC โดยจัดตั้งในรูปแบบของบริษัทจำกัด สถาบัน SCMA บริหารงานภายใต้คณะกรรมการประกอบไปด้วยสมาชิกของหลายประเทศและหลากหลายสาขาในพาณิชย์²⁷

ข้อบังคับของสถาบัน SCMA ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองให้ประเทศสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางที่มีการบริการครบวงจรสำหรับพาณิชย์ (one-stop maritime service)²⁸

ข้อบังคับของสถาบัน SCMA มีความคล้ายคลึงกับข้อบังคับอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยของ London Maritime Arbitration Association ในประเทศอังกฤษ²⁹

โดยประเทศสิงคโปร์ต้องการให้บริการทางการอนุญาโตตุลาการที่มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา³⁰

1) ลักษณะทั่วไป ข้อบังคับดังกล่าวจะใช้บังคับกับคำเรียกร้องหรือคำเรียกร้องแย้งซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าหรือไม่เกินกว่า 75,000 ดอลลาร์สหรัฐ (ไม่รวมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่าย) หรือคำเรียกร้องใด ๆ ซึ่งเกินกว่า 75,000 ดอลลาร์สหรัฐ (ไม่รวมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่าย) ถ้าคู่กรณีพิพาทตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร วันแต่จะกำหนดโดยแจ้งชัด หรือเปลี่ยนแปลงภายใต้ข้อบังคับนี้ เงื่อนไขใด ๆ ของข้อบังคับการอนุญาโตตุลาการทางด้านพาณิชย์นาวีของสำนักงานอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์แห่ง

²⁶ Maritime and Port Authority of Singapore, LAUNCH OF SINGAPORE CHAMBER OF MARITIME ARBITRATION, at http://www.mpa.gov.sg/sites/global_navigation/news_center/industry_news/industry_news_detail.page?filename=inews041108.xml, (last visited 24 August 2011).

²⁷ Jim Leighton, "Singapore arbitration," Shipping & Trade Law 10 (January/ February 2010): 1.

²⁸ George Joseph, Efforts to promote S'pore as maritime arbitration centre, at http://www.sgmaritime.com/Singlenews.aspx?DirID=72&rec_code=65904, (last visited 26 August 2011).

²⁹ Joyce Hooi, Singapore port traffic recovers from slowdown, at http://www.sgmaritime.com/Singlenews.aspx?DirID=121&rec_code=685742, (last visited 24 August 2011).

³⁰ Jim Leighton, op.cit., p.2.

ประเทศสิงคโปร์ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม สำหรับการอนุญาตตุลาการภายใต้ข้อบังคับนี้ข้อบังคับนี้
ไม่ใช่บังคับ ถ้าคู่กรณีตกลงโดยชัดแจ้ง ว่าไม่นำไปใช้บังคับกับการอนุญาตตุลาการ

2) การแต่งตั้งอนุญาตตุลาการ กำหนดให้แต่งตั้งอนุญาตตุลาการ 1 คนในการดำเนิน
กระบวนการพิจารณา เว้นแต่คู่กรณีพิพาทตกลงเป็นอย่างอื่น โดยผู้เรียกร้องจะส่งหนังสือเรียกร้องให้ทำ
การอนุญาตตุลาการ รวมทั้งรายชื่ออนุญาตตุลาการไปยังผู้คัดค้าน ภายใน 14 วันนับแต่ได้รับหนังสือ
เรียกร้องให้ทำการอนุญาตตุลาการ ผู้คัดค้านต้องเสนอคำคัดค้านพร้อมทั้งรายชื่อของอนุญาตตุลาการ
ไปยังผู้เรียกร้อง และหากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงแต่งตั้งอนุญาตตุลาการได้ภายใน 30 วันนับ
แต่ได้รับหนังสือเรียกร้องให้ทำการอนุญาตตุลาการ คู่กรณีพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องมีคำขอไปยัง
ผู้อำนวยการของสถาบันเพื่อให้แต่งตั้งอนุญาตตุลาการ โดยผู้อำนวยการของสถาบันมีอำนาจแต่งตั้ง
บุคคลใด นอกเหนือจากที่คู่กรณีพิพาทเสนอเป็นอนุญาตตุลาการก็ได้

3) การดำเนินกระบวนการพิจารณา เว้นแต่คู่กรณีพิพาทตกลงเป็นอย่างอื่น ภายใน 14 วัน
นับแต่วันแต่งตั้งอนุญาตตุลาการ ผู้เรียกร้องต้องส่งคำเรียกร้องไปยังอนุญาตตุลาการและผู้คัดค้าน

ภายใน 14 วัน นับแต่ครบกำหนดระยะเวลายื่นคำเรียกร้อง ผู้คัดค้านต้องส่งคำคัดค้าน
และคำเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) ไปยังอนุญาตตุลาการและผู้เรียกร้อง

ภายใน 14 วัน นับแต่ครบกำหนดระยะเวลายื่นคำคัดค้าน ถ้าผู้เรียกร้องประสงค์จะ
คัดค้านคำคัดค้านหรือคำเรียกร้องแย้ง ผู้เรียกร้องต้องส่งคำแก้คำคัดค้านและคำคัดค้านคำเรียกร้องแย้ง
(ถ้าจำเป็น) ไปยังอนุญาตตุลาการและผู้คัดค้าน ไม่สามารถเสนอคำคู่ความใดๆ ได้อีกต่อไป เว้นแต่
ได้รับอนุญาตจากอนุญาตตุลาการ

การสื่อสารใดๆ ระหว่างคู่กรณีที่กระทำเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถกระทำได้โดยทาง
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) และช่องทางสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ไปยังเบอร์โทรศัพท์
ที่อยู่ หรือเว็บไซต์ของคู่กรณีพิพาท และถือว่าการส่งสมบูรณ์ต่อเมื่อไปถึงยังที่อยู่หรือ E-mail ของผู้รับ

4) การนัดสืบพยาน ไม่มีการนัดสืบพยานบุคคล เว้นแต่ อนุญาตตุลาการเห็นสมควร
การนัดสืบพยานบุคคลควรจัดขึ้นเพื่อโต้แย้งเท่านั้น และอนุญาตตุลาการอาจจัดสรรและจำกัดระยะเวลา
ของการนัดสืบพยานบุคคลนั้น

5) นัดตรวจพยานหลักฐานการเสนอพยานเอกสาร คู่กรณีพิพาทไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความ
จริงแท้แน่นอนของเอกสารนั้น เว้นแต่ อนุญาตตุลาการเห็นสมควร อาจมีคำสั่งเป็นรายการคดีไป

6) คำชี้ขาด อนุญาตตุลาการต้องทำคำชี้ขาดภายใน 21 วัน นับแต่วันที่รับคำคู่ความ
ทั้งหมด หรือ กรณีที่มีการสืบพยานบุคคล นับแต่วันสิ้นสุดการสืบพยานบุคคล

7) การอุทธรณ์คำชี้ขาด ข้อบังคับนี้ไม่ได้กำหนดเรื่องเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำชี้ขาด

8) ค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการและค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการ

(1) ค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการ ค่าธรรมเนียมสำหรับอนุญาตตุลาการจะถูกกำหนดในอัตราคงที่ ในกรณีข้อเรียกร้อง 3,000 ดอลลาร์สหรัฐ และในกรณีมีข้อเรียกร้องแย้งรวมทั้งหมด 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ

(2) ค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการ อนุญาตตุลาการอาจกำหนดให้คู่กรณีพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชำระค่าใช้จ่ายตามกฎหมายหรืออื่นใด ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้แก่คู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้ ภายใต้จำนวนซึ่งไม่เกินกว่าที่สำนักงานอนุญาตตุลาการกำหนด ในกรณีข้อเรียกร้อง 4,000 ดอลลาร์สหรัฐ และในกรณีมีข้อเรียกร้องแย้งรวมทั้งหมด 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ

จะเห็นได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ฮอลแลนด์ และประเทศสิงคโปร์ได้ออกข้อบังคับที่ใช้กับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเป็นการเฉพาะ โดยจะกำหนดวิธีการแต่ละขั้นตอนและมีระยะเวลาที่ชัดเจน รวมถึงกำหนดค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการไว้ เพื่อให้คู่กรณีพิพาทสามารถทราบถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาของการอนุญาตตุลาการภายใต้ข้อบังคับดังกล่าวรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมด ก่อนการตัดสินใจเลือกใช้ข้อบังคับในการระงับข้อพิพาท

ปัญหาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย

ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาหลักที่ต้องวิเคราะห์อยู่ 2 ประเด็นคือ ปัญหาการใช้ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยการอนุญาตตุลาการและปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย ซึ่งผู้เขียนขอวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการใช้ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยการอนุญาตตุลาการ

จากการศึกษาวิเคราะห์ของผู้เขียนเห็นว่า การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการตามข้อบังคับทั่วไป เป็นข้อบังคับที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีหลายขั้นตอน ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ใช้มีระยะเวลาพอสมควรเพื่อให้คู่กรณีพิพาทมีโอกาสอย่างเต็มที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและเสนอพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อโต้เถียงของตน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง แม่นยำ และเกิดความเป็นธรรมต่อคู่กรณีพิพาทสูงสุด ถึงแม้ว่าระยะเวลาดังกล่าวจะมีระยะเวลาน้อยกว่าการระงับข้อพิพาทโดยศาล แต่หากเปรียบเทียบกับข้อเรียกร้องที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย การใช้ข้อบังคับทั่วไปจึงไม่เหมาะสมในเรื่องของระยะเวลาเนื่องจากขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ไม่ว่าจะเป็จำนวนอนุญาตตุลาการ ระยะเวลาในการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการ ระยะเวลาในการยื่นคำคู่ความพยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ระยะเวลาในการทำคำชี้ขาด และการติดต่อสื่อสารระหว่างคู่กรณีพิพาท ขั้นตอนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องระยะเวลาในที่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณามีความล่าช้า ซึ่งผู้เขียนขออธิบายแยกเป็นประเด็นปัญหา ดังนี้

1) จำนวนอนุญาโตตุลาการ

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ การสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งอนุญาโตตุลาการนั้น ให้สิทธิคู่กรณีพิพาทในการตกลงจำนวนของอนุญาโตตุลาการ 1 คน หรือ 3 คน ในกรณีที่ข้อพิพาทดังกล่าวเป็นกรณีที่ข้อเรียกร้องเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย ซึ่งคู่กรณีพิพาทตกลงให้ใช้อนุญาโตตุลาการ 1 คน การเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นอนุญาโตตุลาการ ข้อบังคับได้กำหนดหลายขั้นตอนโดยการเสนอชื่อบุคคลที่คู่กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการเห็นสมควรเพื่อให้คู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายเลือกบุคคลที่ตนเองพึงพอใจ แล้วส่งกลับไปให้สถาบันทำการคัดสรรบุคคลที่จะมาทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ หากคู่กรณีพิพาทตกลงจะใช้อนุญาโตตุลาการ 3 คน การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจะทำให้เพิ่มระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา จึงอาจทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเกิดความล่าช้ามากยิ่งขึ้น

2) ระยะเวลาในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

ตามข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ กำหนดให้อนุญาโตตุลาการ มี 1 หรือ 3 คน ในกรณีที่ต้องการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คน คู่กรณีจะต้องเสนอชื่อบุคคลจำนวน 3 ชื่อ สถาบันอาจเสนออีก 3 ชื่อ โดยให้คู่กรณีคัดเลือกบุคคลเรียงตามลำดับความพึงพอใจ 9 ชื่อแล้วส่งกลับสถาบัน สถาบันจะดำเนินการติดต่อบุคคลที่คู่กรณีพิพาทมีความพึงพอใจตรงกันสูงสุดเพื่อเป็นอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 3 คน ให้คู่กรณีพิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละ 1 คน และให้อนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งบุคคลภายนอกอีกคนหนึ่งเป็นประธานคณะอนุญาโตตุลาการ จะเห็นได้ว่าข้อบังคับกำหนดเพียงให้คู่กรณีพิพาทตกลงเลือกอนุญาโตตุลาการ 1 คน หรือ 3 คนและกำหนดขั้นตอนในการสรรหาอนุญาโตตุลาการ แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ

3) ระยะเวลาในการยื่นคำคู่ความ

ผู้เรียกร้องต้องเสนอข้อพิพาทของตน โดยทำเป็นหนังสือประกอบด้วยรายละเอียดตามแบบที่กำหนดยื่นต่อผู้อำนวยการ เมื่อผู้อำนวยการเห็นว่าคำเสนอข้อพิพาทมีรายละเอียดครบถ้วนให้สถาบันส่งสำเนาคำเสนอข้อพิพาทดังกล่าวไปยังผู้คัดค้านโดยไม่ชักช้า หากผู้อำนวยการเห็นว่าคำเสนอข้อพิพาทไม่ถูกต้อง ให้มีคำสั่งไม่รับ หรือให้คืนคำเสนอข้อพิพาทนั้นไปให้ทำมาใหม่ หรือให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ เมื่อผู้คัดค้านได้รับสำเนาคำเสนอข้อพิพาทแล้วจะยื่นคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง(ถ้ามี) ให้ยื่นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำเสนอข้อพิพาท จะเห็นได้ว่าข้อบังคับเพียงแต่ให้สถาบันส่งสำเนาคำเสนอข้อพิพาทดังกล่าวไปยังผู้คัดค้านโดยไม่ชักช้า แต่ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำคู่ความที่ชัดเจน นอกจากระยะเวลาในการยื่นคำคัดค้านเท่านั้น

4) พยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ข้อบังคับกำหนดให้คู่กรณีพิพาทเสนอพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อโต้แย้งของตน ได้ทั้งพยานเอกสาร พยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญ จากการที่ข้อบังคับเปิดโอกาสให้คู่กรณีพิพาทเสนอพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ทำให้ระยะเวลาไม่เหมาะสมกับสภาพข้อเรียกร้องที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เพื่อความรวดเร็วจึงควรเน้นการพิจารณาจากพยานเอกสารเท่านั้น การสืบพยานบุคคลจะใช้ในกรณีที่มีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้นและควรมีกำหนดระยะเวลาการสืบพยานที่ชัดเจน เช่น จะใช้เวลาสืบพยานของคู่กรณีพิพาททั้งสองฝ่ายได้ไม่เกิน 1 วัน เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว

5) ระยะเวลาในการทำคำชี้ขาด

อนุญาโตตุลาการจะต้องทำคำชี้ขาดให้เสร็จภายในกำหนดเวลา 180 วันนับแต่วันที่ตั้งอนุญาโตตุลาการคนสุดท้ายผู้เขียนเห็นว่าระยะเวลาดังกล่าวอาจมีความไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในกรณีที่มีข้อเรียกร้องทุนทรัพย์เล็กน้อย สามารถกำหนดการดำเนินกระบวนการพิจารณาในการระงับข้อพิพาทให้กระชับได้มากขึ้น โดยการลดขั้นตอนและกำหนดระยะเวลาชัดเจน เพื่อลดความเสี่ยงจากความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากกระบวนการพิจารณาล่าช้าของการระงับข้อพิพาท

6) การติดต่อสื่อสารระหว่างคู่กรณีพิพาท

กำหนดให้คู่สัญญาสามารถตกลงวิธีการจัดส่งเอกสารได้ แต่หากไม่ได้ตกลงกันไว้ให้จัดส่งเอกสารโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในโลกปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย คนโดยทั่วไปหันมารับส่งข้อมูลทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) จำนวนมาก เนื่องจากการส่งข้อความหรือเอกสารทาง E-mail สามารถกระทำได้ง่ายและรวดเร็ว และคงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ประเทศไทยจะนำวิธีการรับส่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับในแวดวงธุรกิจมาใช้ เป็นอีกช่องทางเลือกหนึ่งในการติดต่อสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากธุรกิจดังกล่าว ทั้งนี้คู่กรณีพิพาทควรกำหนด E-mail ที่จะใช้ติดต่อสื่อสารในกรณีที่เกิดข้อพิพาทไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือหากไม่ได้ตกลงกันไว้ การส่ง E-mail เพื่อติดต่อสื่อสารจะกระทำต่อเมื่อมีการแจ้งคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ทราบ เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการติดต่อสื่อสารที่อาจเกิดขึ้นได้

2. ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย

นอกจากปัญหาในเรื่องระยะเวลาดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1. ค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการก็เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากระยะเวลาและค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์กันโดยตรง เมื่อเกิดกรณีคู่กรณีพิพาทที่คู่สัญญาผูกพันคู่สัญญาในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการ

อนุญาตตุลาการ หากคู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้เรียกร้องให้มีชำระเงินเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อยซึ่งการใช้ข้อบังคับตามปกติแล้ว อาจทำให้การดำเนินคดีอนุญาตตุลาการไม่สามารถรักษาหลักการในเรื่องของความประหยัด โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอนุญาตตุลาการอาจมีจำนวนสูงกว่าเงินที่คู่กรณีพิพาทเรียกร้อง จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของการอนุญาตตุลาการในคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเกิดจากจำนวนอนุญาตตุลาการ ค่าธรรมเนียมอนุญาตตุลาการ ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา และพยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการ ซึ่งผู้เขียนขอแยกประเด็นปัญหา ดังนี้

1) คู่กรณีพิพาทสามารถตกลงเลือกใช้อุญาตตุลาการ 1 คนหรือ 3 คน หากพิจารณาจากข้อเรียกร้องที่มีจำนวนทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อย การใช้อุญาตตุลาการ 3 คน จะทำให้เสียค่าป่วยการอนุญาตตุลาการและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการโดยไม่จำเป็น

2) ภายใต้ข้อบังคับได้กำหนดให้คู่กรณีพิพาทเสียค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการตามที่ใช้จริง เช่น ค่าสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ ค่าเดินทางและค่าที่พักของพยาน ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ล้วนเป็นการเพิ่มภาระให้กับคู่กรณีพิพาท หากไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในแต่ละขั้นตอน จะทำให้คู่กรณีพิพาทเสียค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

3) ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ปัญหาในเรื่องนี้จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับค่าใช้จ่ายการอนุญาตตุลาการ หากมีการลดขั้นตอนและมีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจนให้เหมาะสมกับจำนวนทุนทรัพย์จะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการอนุญาตตุลาการส่วนที่ไม่จำเป็น

4) พยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา การเปิดโอกาสให้คู่กรณีพิพาทเสนอพยานหลักฐานโดยไม่มีกรอบเวลาที่แน่นอน เพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อต่อสู้ของตน ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสารและพยานผู้เชี่ยวชาญ นอกจากจะทำให้เกิดกระบวนการพิจารณาเกิดความล่าช้ายังเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการอนุญาตตุลาการ

นอกจากปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มีปัญหาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อสถาบันผู้ให้บริการการอนุญาตตุลาการออกข้อบังคับที่ใช้กับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเป็นการเฉพาะ การเลือกใช้ข้อบังคับดังกล่าวควรมาจากการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง (Opt-In) หรือการแสดงเจตนาโดยปริยาย (Opt-Out) ว่าหากคู่กรณีพิพาทตกลงระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อบังคับของสถาบัน ในกรณีที่คดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยต้องระงับโดยใช้ข้อบังคับดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า การนำข้อบังคับมาใช้ควรเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง (Opt-In) เนื่องจากการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการโดยหลักพื้นฐานนั้นมาจากความสมัครใจของคู่กรณีพิพาททั้งสองฝ่ายที่จะระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแทนการนำข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล หากคู่กรณีพิพาทตกลงเลือกใช้บริการของสถาบันอนุญาตตุลาการ การที่จะนำข้อบังคับใดมาใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาตตุลาการย่อมเป็นสิทธิและความสมัครใจของคู่กรณีพิพาท ประกอบกับข้อบังคับดังกล่าวเป็นข้อบังคับที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ การที่จะบังคับให้คู่กรณีพิพาทจำต้องใช้

ข้อบังคับโดยยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ รูปแบบและกระบวนการพิจารณาที่แท้จริง อาจทำให้คู่กรณีพิพาทเกิดความไม่มั่นใจและเลือกใช้อ้างอิงของสถาบันอื่น ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการสถาบันควรมีการเผยแพร่ ให้ความรู้และจัดทำคำอธิบายเกี่ยวกับการนำข้อบังคับดังกล่าวมาใช้ รวมถึงข้อสัญญามาตรฐานที่เหมาะสมกับข้อบังคับนั้น เพื่อให้คู่กรณีพิพาทนำไประบุในข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่กรณีพิพาทและส่งเสริมให้การอนุญาโตตุลาการโดยสถาบันได้รับการยอมรับและเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ควรสนับสนุนให้สถาบันที่ให้บริการการอนุญาโตตุลาการออกข้อบังคับที่ใช้กับข้อพิพาทที่มีลักษณะเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยเป็นการเฉพาะ ซึ่งผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการออกข้อบังคับโดยการลดขั้นตอนและกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ดังนี้

1. เนื่องจากอนุญาโตตุลาการมักเลือกจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาท ในกรณีที่เป็นข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อย ควรกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการ 1 คนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาคู่กรณีพิพาทไม่สามารถตกลงในเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการ อีกทั้งการเลือกผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการนอกจากจะเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญแล้วยังต้องเป็นผู้ที่มีความสมัครใจและมีเวลาเพียงพอให้กับการทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ เพื่อให้การอนุญาโตตุลาการเป็นไปอย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย

2. ควรมีกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ได้แก่

1) ระยะเวลาในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากอนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดเลือกมีจำนวน 1 คน ข้อบังคับจึงควรกำหนดรูปแบบและระยะเวลาในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้อย่างกระชับ เพื่อที่จะสามารถเริ่มต้นการอนุญาโตตุลาการได้อย่างรวดเร็วและทำให้เกิดความสะดวกในการพิจารณาคดี

2) ระยะเวลาในการยื่นคำคู่ความ ควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนตั้งแต่การยื่นข้อเรียกร้อง ยื่นคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง รวมถึงกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้องแย้ง การกำหนดระยะเวลาดังกล่าว หากคู่กรณีพิพาทร้องขอหรืออนุญาโตตุลาการเห็นสมควรจะขยายระยะเวลาดังกล่าวก็ได้ซึ่งรวมระยะเวลาจะต้องไม่เกินจำนวนที่ข้อบังคับได้กำหนดไว้

3) ระยะเวลาทำคำชี้ขาด เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการต้องทำคำชี้ขาดโดยข้อบังคับควรกำหนดระยะเวลา 1 เดือน เพื่อให้อนุญาโตตุลาการมีโอกาสพิจารณาพยานหลักฐานและทำคำชี้ขาดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

เมื่อมีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน นอกจากจะทำให้การอนุญาโตตุลาการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายการอนุญาโตตุลาการในส่วนที่ไม่จำเป็น

3. เนื่องจากข้อพิพาทมีจำนวนทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อย ควรเปิดโอกาสให้คู่กรณีพิพาทมีโอกาสต่อสู้คดีเท่าที่จำเป็น โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะพยานเอกสารเท่านั้น แต่ในกรณีที่อนุญาตตุลาการเห็นสมควรสามารถจัดให้มีการสืบพยานบุคคลโดยจะต้องกระทำไปแล้วเสร็จภายใน 1 วัน
4. ควรกำหนดค่าป่วยการอนุญาตตุลาการในอัตราคงที่เพื่อให้คู่กรณีที่ต้องการใช้บริการของสถาบันอนุญาตตุลาการได้ทราบถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดก่อนตัดสินใจเลือกใช้